

JONA

Kern

Jona is net als Amos en Hosea een boeteprofeet in de tijd voor de ballingschap van Israel naar Assur. Hij moet Gods oordeel verkondigen aan de hoofdstad van de vijand Assur, Ninevé. Wanneer God na het berouw van de inwoners op zijn besluit terugkomt, is Jona boos. Boos dat God ook voor de vijand een genadig God is. Hij gunt hen de zegen van God niet.

Jona's naam betekent duif: vredesduif/postduif. Het Hebreeuwse woord jona komt ook voor in de betekenis van kermer/klager. Beide betekenissen zien we terug bij Jona.

Opbouw

Het boek Jona is alleen maar verhaal. Er staan geen profetieën in. De profetie zit in het verhaal. Jona heeft wel meer geprofeteerd, blijkt uit 2 Kon. 14:25 (Jerobeam herstelde de grens van Israël, zoals de HEER, de God van Israël, had voorspeld bij monde van zijn profeet Jona, de zoon van Amittai, uit Gat-Hachefer). Jona is dus een historische figuur.

Kerntekst

De kerntekst is: 'Ik wist het wel: U bent een God die genadig is en barmhartig, geduldig en trouw, en tot vergeving bereid.' (4:2) Met deze woorden heeft God zich bekend gemaakt aan Mozes (Ex. 34:6,7 Barmhartig en genadig, geduldig, trouw en waarachtig, die schuld, misdaad en zonde vergeeft, maar die de schuldige zeker niet voor onschuldig houdt).

Ex. 34:6,7 wordt in het OT vaker aangehaald, onder andere ook in Ps. 103 (Barmhartig en genadig is de HEER, Hij blijft geduldig en groot is zijn trouw. Niet straft Hij ons naar onze zonden, niet vergeldt Hij ons naar onze schuld.).

Opvallend is dat Jona het laatste stukje van de tekst helemaal weglaat. Hij ziet en weet dat God een genadig en vergevend God is. En dat maakt hem razend. Omdat hij zelf zo niet is. God kan stoppen met boos zijn en God kan vergeven. Op een totaal andere manier dan wij mensen. God wil het kwade overwinnen door het goede. Jona wil het kwade overwinnen door het kwaad.

Lijnen

Jona is hiermee tegengesteld aan Abraham. Jona vindt het prima dat God Ninevé wil straffen. Abraham probeert Gods oordeel tegen te houden, is een goede voorbidder. Jona misgunt Ninevé de zegen van God. Abraham deelt de zegen uit:

JONA		ABRAHAM	
Hun kwaad is opgestegen voor		De roep van Sodom en Gomorra is groot en	
Mijn aangezicht.	1:2	hun zonde heel zwaar.	18:20
Maar Jona stond op om naar Tarsis te		Maar Abraham bleef nog staan voor het	
vluchten, weg van het aangezicht van de		aangezicht van de HEER.	18:22
HEER.	1:3		
Nog veertig dagen en Ninevé		Hij keerde deze steden en heel de vlakte	
wordt ondersteboven gekeerd!	2:4	ondersteboven.	19:25
En Hij deed het niet. Dit was		Er kan toch geen sprake van zijn dat U zoiets	
volstrekt kwalijk in de ogen van		doet?	18:25
Jona.	3:10		

Jona moet naar Ninevé om het oordeel te prediken. Hij is een oordeelsprofeet net als Johannes de Doper en net als Elia. Maar na Johannes de Doper komt Jezus en na Elia komt Eliza.

Bij Jona bekeert Ninevé zich onmiddellijk, al na één dag. Ninevé is een stad van wel drie dagreizen groot. Minstens 120.000 inwoners, maar waarschijnlijk wel 500.000. Bijzonder? In die tijd geloven de mensen wel in goden. Ze vragen zich niet af of God wel bestaat. Maar ze vragen zich af wat voor god dat is, die dreigt hun stad om te kiepen. En ze bekeren zich. Let op het contrast met Jona zelf. Hij heeft drie dagen in de vis en het water nodig om zich te bekeren en weer tot God te bidden.

Daarom haalt Jezus deze geschiedenis aan in Mat. 12:41 (Op de dag van het oordeel zullen de Ninevieten samen met deze generatie opstaan en haar veroordelen; want zij hadden zich bekeerd na de prediking van Jona, en hier ziet u iemand die meer is dan Jona!) Jezus draait de rollen om. 100 jaar na Jona wordt Ninevé alsnog ondersteboven gekeerd. Het is een golvende beweging. De oudste christelijke stad in het midden oosten is Mosoel en ligt precies daar waar Ninevé lag. Mosoel is 3 jaar geleden gezuiverd van christenen. Nu komen ze zachtjesaan weer terug. Steeds die beweging van leven en dood.

Uitgelicht

Waarom wil Jona niet naar Ninevé?

Jona vindt dat Israels God er alleen is voor Israel. Hij ziet Ninevé als een bedreiging voor Jeruzalem en voor Israel. En hij weet dat God genadig is. Wat betekent het voor Israel als God voor Ninevé genadig is?

Gods ingrijpen in de schepping

In dit kleine boekje zien we dat God zes keer ingrijpt in de natuur:

- Maar de HEER wierp een hevige storm op de zee. (1:4)
- De HEER liet Jona opslokken door een grote vis. (2:1)
- Toen, op bevel van de HEER, spuwde de vis Jona uit op het land. (2:11)
- Nu liet God, een wonderboom opschieten om Jona schaduw boven zijn hoofd te geven.(4:6)
- God liet de plant door een worm aanvreten, zodat hij verdorde. (4:7)
- En toen de zon opkwam, liet God een verzengende wind uit het oosten waaien. (4:8)

Verder valt het op dat in Ninevé ook de beesten mee vasten. De dieren doen er toe voor God.

Hoe historisch is het verhaal van Jona in de vis?

Dit is een moeilijke vraag. Is het nodig om hierover een uitspraak te doen? Is een antwoord nodig om geloviger te worden? Het gaat om de boodschap, waarbij het ook belangrijk is de taal te snappen. De zee bijvoorbeeld is in de bijbel altijd een beeld van de dood. Zie ook Ps. 42 (al uw golven slaan zwaar over mij heen), Gen. 7 (de zondvloed), Op. 21:1 (en de zee is er niet meer) en Ex. 14 (Israel trekt door de Schelfzee en door de Jordaan).

Jona en water

Jona (duif) gaat vanuit het water naar Ninevé om te prediken. In de bijbel zien we vaker de combinatie van duif en water. Bij Noach na de zondvloed (Gen. 8:11). En bij Jezus na zijn doop (Mat. 3:16).

Jona symboliseert het leven boven het dodenrijk uit. Hij was drie dagen in het water, net als Jezus drie dagen in het graf was.

Jona kwam uit het water met zeewier om zijn hoofd gebonden (2:5). Verwijst dit naar de doornenkroon van Jezus?

Beeld

Het is opvallend dat het boek Jona eindigt met de vraag van God: Zou ik dan geen verdriet hebben om Ninevé [...], en dan nog al die dieren? (4:11) Daarmee komt de vraag naar ons:

Houden wij de zegen voor onszelf, zoals Jona?

Of delen we de zegen uit, zoals Abraham?

